

VERZET IS HET GEHEIM VAN DE VREUGDE

Vorbereid door Thea van Huizen en Ria Huisman

viering van 9 maart 2025

Welkom, stilte, licht ontsteken

Lied: Wek mijn zachtheid weer (VL742 a)

Inleiding

Deze viering is onderdeel van het thema: de kanteling. Een profetisch thema in het licht van de huidige politieke wereldsituatie. Ik weet niet hoe het met jullie is, maar ik moet mezelf iedere keer weer bij elkaar rapen als ik het journaal weer tot me genomen heb.

Maar gelukkig zijn er ook tekenen van hoop: Vorige week zondag zag ik een uitzending van Tegenlicht: De kunst van het weggijken. Het ging onder andere over de genocide bij Srebrenica. Een vrouw, Alma Mustafic, die onder andere haar vader en broer in Srebrenica verloren heeft, geeft in Nederland trainingen over genocide: hoe herken je de tekenen?

1. Het begint klein: met "wij" en "zij" denken.
2. In het politieke debat verdwijnen de nuances, het "volk" (?) kletst de politica na.
3. Uiteindelijk worden "zij" steeds meer ontmenselijkt en besproken als kakkerlakken, ongedierte.
4. Zo wordt het voor "het volk" steeds makkelijker om mee te gaan in het verhaal en te radicaliseren.
5. "Wij" moeten ons zogenaamd verdedigen tegen "zij", maar dat slaat al snel om in aanvallen.
6. Aanvallen wordt uitroeien.

Alma Mustafic geeft cursussen en trainingen; lessen op scholen en groepsreizen naar de compound van de VN in Srebrenica, waarbij de onafzienbare hoeveelheid graven te bezoeken zijn van geëxecuteerde mannen en jongens.

Immers: Toch zien wij het dagelijks voor onze ogen! En wat doen wij.....? Wij kijken weg.

Opdat het nooit meer zal gebeuren is verworden tot een holle frase.

Diplomaten waarschuwen: wie het internationaal recht nu met de voeten treedt, verzwakt de eigen bescherming in de toekomst. Het recht van de sterkste komt ervoor in de plaats. Dat is een garantie voor een onveilige wereld. Het moet anders kunnen, dat is ons voorgeleefd. Laten we daarbij stil staan.

Lied: Psalm 1 vrij: Goed is dat je niet doet wat slecht is (VL 8)

Lezing: [Marcus 5](#): 24-29

Lied: Dit is de plaats: Al had niemand mij ooit gezien ('Als daar muziek voor is' 56)

Verzet is het geheim van de vreugde (Thea van Huizen)

Verzet is het geheim van de vreugde. Het is de titel van een boek van Lieve Troch; ik kreeg het in 1997 van Frans en Marijke voor mijn verjaardag. De titel heeft me altijd geïntrigeerd. Lieve Troch geeft in haar boek commentaar op het ontstaan en de ontwikkeling van de vrouwenstrijd/ het feminisme. Best taaie kost, maar zeker de moeite waard.

Zij begint haar overzicht bij de bevrijdingstheologie waarmee wij ook in de Ekklesia vergroeid zijn. Denk aan Gutierrez in Latijns Amerika: onze gekruisigde boer op zijn schop en spade; zo prachtig gemaakt door Georg Tanis en jarenlang met ons meege dragen.

Lieve Troch laat zien dat in elke bevrijdingstheologie de nadruk verschuift van persoonlijk naar collectief. De term "zonde" moeten we dus niet zien als iets persoonlijks, maar als een onderdrukkende politieke

en/of structurele werkelijkheid. De term “verlossing” wordt in die context uitgelegd als “bevrijding uit die onderdrukkende politieke, structurele werkelijkheid waarin we leven”.

Het verzet komt weliswaar voort uit een persoonlijke noodzaak, maar wordt herkend als een collectieve, politieke of structurele ervaring. In de ontdekking: dat heb ik niet alleen, dat heeft iedereen in deze vergelijkbare situatie.

Denk ook aan de zwarte bevrijdingstheologie; de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika. Waar de Ekklesia bij aansloot met acties bij de Zuid Afrikaanse ambassade. Het vastketenen aan het hek en zingen en vieren. De vreugde over de bevrijding van Nelson Mandela....

Een actueel uitvloeisel hiervan zie ik in Kick Out Zwarte Piet! Geweldig hoe Jerry Afriyie deze beweging in gang heeft gezet en hoe hij nu besloten heeft te stoppen met demonstreren omdat het nu “aan ons allemaal” (Zie Volkskrant 30-11 2024) is om te zorgen dat Zwarte Piet uit het kinderfeest verdwijnt. Zijn doel is nagenoeg bereikt, vrijwel alle Nederlandse gemeenten kiezen inmiddels na 10 jaar strijd voor een inclusief Sinterklaasfeest (dus ook leuk voor kinderen met een andere huidskleur). Nu zullen wij allen moeten bewaken dat dat ook zo blijft!

In deze beweging hebben we kunnen herkennen dat we ondanks onze goede bedoelingen medeplichtig zijn aan racisme. Het slachtoffer bepaalt namelijk of er wel of geen sprake is van onderdrukking; niet de dader.

Er volgden allerhande emancipatiebewegingen zoals de homobeweging, uitgegroeid tot lhbtq beweging, de vrouwenbeweging, de vredesbeweging....

De arbeidersstrijd was al eerder begonnen en geïnstitutionaliseerd in de vakbonden. Peter Osendarp actualiseerde dit ooit met zijn materialistische exegese. Hoe lezen we de bijbel: wie zijn onderwerp, wie lijdend voorwerp: wie de daders en wie de slachtoffers?

Het is duidelijk dat de ene emancipatiestrijd nooit belangrijker is dan de andere. Iedereen herkent voor zichzelf waarin h/zij zich in de politieke, structurele omgeving het meest onrechtvaardig behandeld weet. Ik zeg met nadruk WEET, niet VOELT; geen onderbuik, maar feitelijk! Aantoonbaar! Natuurlijk mag er iets gevoeld worden, maar wel als startpunt om te onderzoeken welke FEITEN (dus geen verzinsels of leugens) aan dit gevoel ten grondslag liggen. Dus: zonder emotionele chantage en poppenkast.

Lieve Troch laat in haar boek zien dat bevrijdingsbewegingen altijd discutabel zijn. Eén groep mensen keert zich tegen onrecht wat hen wordt aangedaan maar gedurende hun emancipatie strijd verliezen ze soms uit het oog, dat er ook nog andere groepen mensen bestaan die ook onrecht worden aangedaan.

Dat overkwam ook de feministische bevrijdingstheologie, laat Lieve Troch zien, waarin witte, goed opgeleide vrouwen het hoogste woord voerden, maar waarbij al snel bleek dat er nog vele andere vrouwen gekleineerd en onrechtvaardig behandeld worden: minder goed opgeleide vrouwen, soms ook nog met een andere huidskleur en wellicht zelfs lesbisch! Deze nog minder goed bedeelde vrouwen voelden zich soms meer thuis bij de bevrijdingsstrijd in hun mannelijke omgeving. Want laten we wel wezen: witte, goed opgeleide vrouwen zijn vaak mede verantwoordelijk voor de onderdrukking van economisch minder bedeelde vrouwen, zeker als die ook nog een andere huidskleur hebben! Ofwel witte, goed opgeleide vrouwen worden wellicht onrechtvaardig behandeld (wat natuurlijk feitelijk zo is daar ze bijvoorbeeld NOG STEEDS minder verdienen dan mannen voor hetzelfde werk) , maar ze zijn ook medeplichtig!

De vrouw van een Latijns Amerikaanse boer ziet zodoende soms meer heil in de economische strijd van hun mannelijke boeren waar ze zelf ook profijt van hebben, dan zich blind te staren op de eigen emancipatie. Er moet immers brood op de plank voor iedereen!

Feministische theologie heeft zich dat terdege gerealiseerd en heeft ingezien dat de werkelijkheid toch iets

ingewikkelder in elkaar zit dan soms oppervlakkig lijkt. Maar wie daar oog voor wil hebben en wie wil luisteren, is in staat tot verandering! Zelfs de meest vastgeroeste ziel.

Lieve Troch besluit haar boek met de opmerking dat zij gedurende het schrijven ervan steeds in haar hoofd bezig was met de tekst uit Marcus 5 die we zojuist gelezen hebben. Het verhaal van de vrouw die 12 !! jaar leed aan bloedvloeïngen. “Zij had alles wat ze bezat besteed aan het raadplegen van vele dokters, maar ze had geen baat gevonden, maar was veeleer achteruit gegaan.”

In 1 zin wordt duidelijk hoe deze ongeneeslijk zieke vrouw ten prooi valt aan verarming. Maar ook in sociaal en juridisch opzicht is ze de klos: de levitische wet verklaart namelijk dat een bloedvloeiende vrouw onrein is; dat ze daarom niemand mag aanraken omdat de aangeraakte persoon ook onrein wordt. Ze leeft daardoor in een volkomen sociaal isolement. Ze kan geen kant op! Door Jezus aan te raken overtreedt ze bewust de wet: een openlijke daad van verzet, geboren uit noodzaak: er MOET iets gebeuren om haar situatie ten goede te keren. Ze hoopt erop dat Jezus haar begrijpt. En ze heeft resultaat: Jezus voelt de aanraking; hij spreekt haar aan waardoor ze de gelegenheid heeft om haar ellendige situatie uit te leggen en aan te klagen. En ze is genezen; ze gaat niet meer terug in haar isolement, ze is een vrije vrouw.

In de Volkskrant las ik (26-2-2025 artikel over de herdenking van de februari staking) “Verzet komt niet voort uit de vraag of het zinvol is, of nuttig. Verzet drijft op een overtuiging dat het anders moet, op de hoop dat het anders kan; op de wetenschap dat wie zich bij voorbaat neerlegt bij de macht van de bullebak, uiteindelijk zijn/haar menselijkheid zal verliezen. Verzet brengt hoop.”

Laten we elkaar daarin steunen.

Lied: Vandaag doet de hand en morgen de voet (VL 342)

Voorbeden

Luisterlied: [Het Wijnglas](#) (Arie van der Krogt naar een [lied van Dirk Witte](#) uit 1918)

's Avonds zien we op televisie
hoe het ging die dag aan 't front
zoveel honderden gevallen
zoveel duizenden gewond
zoveel kind'ren zonder vader
zoveel moeders zonder kind
En we vragen wanneer eens toch
dat vermoord een einde vindt

's Avonds zien we op televisie
weer een stad getorpedeerd
zoveel schepen weer vertrokken
zoveel weer getorpedeerd
zoveel tonnen graan verloren
Zoveel monden zonder brood
Zoveel vrouwen, zoveel kind'ren
dichter bij de hongerdood

Elke dag brengt weer ellende
elke dag brengt nieuwe rouw
Elke dag krijgt ons vertrouwen
in de mensheid weer een knauw
En we zoeken naar de oorzaak
in de waanzin van het kwaad,
En we vragen ook hoe lang nog
deze oorlog duren gaat.

En dan 's morgens word je wakker
en dan zie je op TV
dat er een congres geweest is
ergens in de USA
waar Joe Biden heeft gesproken
over vrede in z'n land
waar tot oorlog is besloten
met het wijnglas in de hand

En dan 's morgens word je wakker
en dan zie je op TV
dat er een congres geweest is
ergens aan de Zwarte Zee
daar waar Poetin heeft gesproken
tot z'n uitgehongerd land
waar tot oorlog is besloten
met een wodka in de hand

Elke dag zijn er congressen
waar van alles wordt beloofd
Maar daar aan de lange tafel
zit de Duivel aan het hoofd.
En hij schenkt dan, kijk hem lachen,
alle glazen tot de rand
met het rode bloed der volk'ren
en met een duivels vaste hand.

Tafelgebed lied: Niemand heeft u ooit gezien (VL 648)

Breken en delen

Lied: Onze Vader Verborgen (VL 250)

Reactie en collecte voor HouseMartin

Zegen met de woorden van psalm 108 in de vrije versie van Huub Oosterhuis

Opgestaan in mijn hart,
hart en fluit zijn ontwaakt.
Wij spelen de morgen wakker:
welkom, dag van vandaag.

Wij gaan iets doen aan de wereld
ademend, zingenderwijze:
dat vijandschap verstomt
dat de wapenen zwijgen.

Van de Noordpool tot hier
en van hier tot de Zuidpool
kome een nieuwe tijd
komen nieuwe geboorten.

Opgestaan is mijn stem,
harp en fluit klinken samen,
honderdduizenden zingen:
welkom jij, morgenrood.

Slotlied: Ga tot de einden der aarde (map 10b)

Gedicht: Verzet begint niet met grote woorden (Remco Campert)

verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden

zoals storm met zacht geritsel in de tuin
of de kat die de kolder in z'n kop krijgt

zoals brede rivieren
met een kleine bron
verscholen in het woud

zoals een vuurzee
met dezelfde lucifer
die de sigaret aansteekt

zoals liefde met een blik
een aanraking ites dat je opvalt in een stem

jezelf een vraag stellen
daarmee begint het verzet

en dan die vraag aan een ander stellen